

Sygn. akt I Ns 2646/13

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział I Cywilny w składzie następującym :

Przewodniczący : SSR Grzegorz Korfanty

Protokolant : Sylwia Pordzik

Po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 listopada 2015 roku w G.

sprawy z wniosku **D. M., L. M.**

z udziałem W. M., P. (P.) S., R. W., J. M. (1), A. K., L. A., M. (M.) S.

o stwierdzenie nabycia spadku po F. M.

postanawia

1. stwierdzić, że spadek po F. M., synu J. i G., zmarłym dnia 28 maja 2013 roku w G., ostatnio stale zamieszkałym w G. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 06 stycznia 2004 r. nabyli:

- bratanek L. M., syn J. i J., w 674/800 częściach,
- bratanek D. M., syn J. i J., w 18/800 częściach,
- bratanek W. M., syn J. i J., w 18/800 częściach,
- siostra M. (M.) S. (S.), z domu M., córka J. i G., w 18/800 częściach,
- siostrzeniec P. (P.) S. (S.), syn G. i M., w 18/800 częściach,
- siostrzenica A. K., z domu S., córka G. i M., w 18/800 częściach,
- siostrzeniec R. W., syn R. i K., w 18/800 częściach,
- siostrzenica L. A., z domu W., córka R. i K., w 18/800 częściach;

2. kosztami postępowania obciążyć uczestników postępowania w zakresie przez nich poniesionym.

SSR Grzegorz Korfanty

Sygn. akt I Ns 2646/13

UZASADNIENIE

W dniu 8 października 2013 roku wnioskodawcy D. M. i L. M. wystąpili z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po F. M., który na podstawie testamentu miał nabyć jego bratanek L. M.. Jako uczestników postępowania wnioskodawcy wskazali W. M., J. M. (1), P. S., A. K., L. A., R. W. oraz M. S..

W uzasadnieniu wnioskodawcy wyjaśnili, że F. M. zmarł jako bezdzietny kawaler w dniu 28 maja 2014 roku w G., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. W dniu 6 stycznia 2004 roku spadkodawca sporządził własnoręczny testament (jedyne i nieodwołany) na podstawie którego do spadku powołał jedynie L. M., natomiast na rzecz pozostałych osób

wymienionych w testamencie ustanowił zapisy, obejmujące środki pieniężne do równego podziału. Wnioskodawcy wskazali, że spadkodawca miał troje rodzeństwa – J. M. (2) zmarłego w dniu 3 lutego 2009 roku, który pozostawił zstępnych D. M., L. M., W. M. oraz żonę J. M. (1), którzy nabyli spadek po swoim ojcu i mężu, a także M. S., posiadającą zstępnych P. S. i A. K., oraz K. W., która nie dożyła otwarcia spadku, a pozostawiła zstępnych L. A. i R. W.. Wnioskodawcy wyjaśnili, że w skład spadku wchodzi nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalnym, samochód osobowy oraz środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym.

W piśmie z dnia 8 maja 2014 roku (data wpływu pisma do Sądu) uczestniczka M. S. zakwestionowała, jakoby przedłożony do akt testament był ostatnim testamentem sporządzonym przez spadkodawcę F. M. jednocześnie wskazując, że ostatni testament spadkodawcy zaginął.

Na posiedzeniu jawnym w dniu 22 maja 2014 roku wnioskodawca D. M. oświadczył, że jeszcze za życia spadkodawcy F. M. okazywał jemu oraz L. M. inny testament niż ten sporządzony w dniu 6 stycznia 2004 roku – treść tego testamentu była taka sama za wyjątkiem tego, że spadkodawca dopisał przy każdym nazwisku konkretną kwotę pieniężną, która miała być rozporządzona na rzecz spadkobierców. W testamencie zawarte było określenie „po 10.000 dla każdej z wymienionych osób”. Drugi testament spadkodawcy był przechowywany u niego w domu, jednak po wylewie spadkodawcy kluczami do jego domu dysponowała L. A.. Wraz z L. M. bezskutecznie poszukiwali testamentu. Spadkodawca okazał D. M. jako pierwszy testament z dnia 6 stycznia 2004 roku, a po kilku latach pokazał mu inny testament.

Na posiedzeniu jawnym w dniu 22 maja 2014 roku wnioskodawca L. M. oświadczył, że za życia spadkodawcy pokazywał mu tylko testament z dnia 6 stycznia 2004 roku, ale informował, że istnieje jeszcze inny schowany w szufladzie.

W piśmie z dnia 11 czerwca 2014 roku, sprecyzowanym na mocy pisma z dnia 2 października 2014 roku, wnioskodawca D. M. wskazał, że wartość nieruchomości wchodzącej w skład spadku wynosi 317.554,00 zł, a wartość samochodu osobowego wynosi 1.550,00 zł.

W piśmie z dnia 11 lipca 2014 roku (data wpływu pisma do Sądu) uczestniczka A. K. zakwestionowała żądanie wniosku, potwierdzając okoliczności wskazane w piśmie M. S..

W piśmie z dnia 14 lipca 2014 roku (data wpływu pisma do Sądu) uczestnik P. S. zakwestionował żądanie wniosku, potwierdzając okoliczności wskazane w piśmie M. S..

Na rozprawie w dniu 9 grudnia 2014 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach dokonał otwarcia i ogłoszenia dokumentu złożonego jako testament własnoręczny F. M..

Na rozprawie w dniu 9 grudnia 2014 roku uczestnik R. W. zaakceptował wartość składników majątkowych wchodzących do masy spadkowej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

F. M., syn J. i G. z domu O., urodzony w dniu (...) w G., ostatnio sale zamieszkały w G., zmarł w dniu 28 maja 2013 roku w G.. W chwili śmierci był kawalerem, nie miał dzieci, w tym przysposobionych czy pozamałżeńskich. W chwili śmierci F. M. jego rodzice już nie żyli.

/okoliczności bezsporne, a nadto dowody: odpis skrócony aktu zgonu (k. 11), odpis skrócony aktu zgonu J. M. (2) (k. 40), odpis skrócony aktu zgonu G. M. (k. 41), zapewnienie spadkowe wnioskodawcy D. M. (k. 234)/

F. M. miał troje rodzeństwa – J. M. (2), który zmarł w dniu 3 lutego 2009 roku pozostawiając po sobie zstępnych D. M., L. M. i W. M., M. S. (S.), posiadającą dwoje zstępnych A. K. i P. S. (S.), oraz K. W., która zmarła w dniu 30 września 2000 roku pozostawiając po sobie zstępnych L. A. i R. W..

/okoliczności bezsporne, a nadto dowody: odpis skrócony aktu urodzenia D. M. (k. 12), odpis skrócony aktu urodzenia L. M. (k. 13), odpis skrócony aktu urodzenia W. M. (k. 14), odpis skrócony aktu małżeństwa M. S. (k. 279), odpis skrócony aktu małżeństwa L. A. (k. 280), odpis skrócony aktu małżeństwa A. K. (k. 281), odpis skrócony aktu urodzenia P. S. (k. 283)/

W dniu 6 stycznia 2004 roku F. M. sporządził własnoręczny testament. Mocą sporządzonego testamentu F. M. przekazał swój dom oraz samochód L. M., a pieniądze przekazał do podziału między J. M. (2), M. (M.) S., L. A., D. M., W. M., R. W., P. S. oraz A. K..

/dowody: testament własnoręczny z dnia 6 stycznia 2004 roku (k. 15), zapewnienie spadkowe wnioskodawcy D. M. (k. 234), zeznania uczestnika R. W. (k. 234 – 235)/

Sporządzony przez F. M. testament był jedynym sporządzonym przez niego testamentem, którego do chwili śmierci nie odwołał.

/dowód: zapewnienie spadkowe wnioskodawcy D. M. (k. 234)/

W skład spadku pozostawionego przez F. M. wchodzi prawo własności nieruchomości gruntowej zabudowanej domem mieszkalnym, położonej w G. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi księgę wieczystą KW (...) o wartości 317.554,00 zł, prawo własności samochodu osobowego marki R. (...) o numerze rejestracyjnym (...) o wartości 1.550,00 zł oraz środki pieniężne zgromadzone na walutowych rachunkach bankowych w kwocie 12.951,85 euro.

/okoliczności bezsporne, a nadto dowody: operat szacunkowy z dnia 6 czerwca 2014 roku (k. 122 – 163), pisma Bank (...) Spółki Akcyjnej w W. (k. 188, 209, 246), dowód rejestracyjny pojazdu (k. 204), zeznania wnioskodawcy D. M. (k. 234), zeznania uczestnika R. W. (k. 234 – 235)/

Spadek po bracie F. J. M., zmarłym w dniu 3 lutego 2009 roku, na podstawie ustawy nabyli jego żona J. M. (1) oraz dzieci – syn D. M., syn L. M. oraz syn W. M..

/okoliczności bezsporne/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił częściowo w oparciu o okoliczności bezsporne, które znajdowały potwierdzenie w dokumentach zgromadzonych w materiale dowodowym, w pozostałym zaś zakresie Sąd oparł się o wymienione wyżej dokumenty, zapewnienie spadkowe i zeznania wnioskodawcy D. M. oraz uczestnika postępowania R. W..

Zarówno treść jak i autentyczność dokumentów zgromadzonych w materiale dowodowym nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a i Sąd nie znalazł podstaw, aby czynić to z urzędu. Także treść, forma i ważność testamentu F. M. ostatecznie nie były przedmiotem zarzutów zainteresowanych.

Sąd zważył, co następuje:

Wobec sporządzenia przez spadkodawcę własnoręcznego testamentu pisemnego, dziedziczenie po nim na podstawie ustawy zostało wyłączone z mocy przepisu art. 941 k.c. w zw. z art. 926 § 1 k.c.

Z treści testamentu musi jednoznacznie wynikać wola testowania (animus testandi), jej brak powoduje, że oświadczenie woli nie może być uznane za testament. Wola testowania (animus testandi) to kwestia woli i świadomości dokonywania czynności prawnej na wypadek śmierci, a nie użycia w testamencie określonych wyrażań, np. "testament", "ostatnia wola", itp., aczkolwiek wyrażeniami tymi najczęściej posługują się testatorzy. Testator musi obejmować swoją świadomością fakt regulowania losów majątku na czas po swojej śmierci. O woli testowania może

świadczyć zarówno sama treść oświadczenia woli i użyte do jej wyrażenia sformułowania, jak również okoliczności złożenia tego oświadczenia. Oświadczenie to należy przy tym tak tłumaczyć, ażeby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy (porównaj: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 1997 roku, II CKN 542/97, publ. w OSNC 1998/7-8/118).

W rozpoznawanej sprawie przyjąć należało, że tytuł dokumentu (...) w powiązaniu ze sformułowaniem „przepisuje” zawarte w oświadczeniu woli testatora, wskazują na to, że spadkodawca działał z wolą testowania. Jednocześnie uznając, że pismo opatrzone datą 6 stycznia 2004 roku obejmowało wolę rozrządzenia swoim majątkiem testatora na wypadek śmierci, ocenie należało poddać czy zostało ono sporządzone z zachowaniem wszystkich wymaganych prawem warunków formalnych.

Przepisy kodeksu cywilnego przewidują dwie grupy testamentów, tj. testamenty zwykłe i szczególne. Do pierwszej z nich należy testament własnoręczny na podstawie którego doszło do sukcesji uniwersalnej *prae mortis causa* w niniejszej sprawie. Zgodnie z treścią przepisu art. 949 § 1 k.c. spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatry datą.

Mając na uwadze to, że ostatecznie zarówno forma jak i ważność oraz treść testamentu F. M. nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a i Sąd z urzędu nie dopatrył się okoliczności przemawiających za nieważnością tego testamentu, podstawę ustalenia kręgu spadkobierców w sprawie stanowił jedynie testament pisemny opatrzone datą 6 stycznia 2004 roku, który Sąd uznał za skuteczny, bowiem zawierał wszystkie elementy przewidziane w treści przepisu art. 949 § 1 k.c. Jednocześnie należy wyjaśnić, że ostatecznie Sąd przeprowadzając postępowanie spadkowe po F. M. oparł się na jedynym dokumencie testamentu, który został Sądowi przedstawiony przez zainteresowanych. Mimo twierdzeń niektórych z nich o istnieniu innego jeszcze testamentu, wobec nieprzedłożenia tego dokumentu przez wnioskodawców czy uczestników i braku obiektywnej możliwości zbadania jego treści, Sąd doszedł do przekonania, że na moment orzekania w niniejszej sprawie dokument opatrzone datą 6 stycznia 2004 roku stanowił jedyny testament sporządzony przez spadkodawcę.

Wola spadkodawcy do rozporządzenia jego majątkiem, w skład którego wchodziły jedyne znane uczestnikom składniki, tj. nieruchomości gruntowa zabudowana budynkiem mieszkalnym położona w G. przy ulicy (...) (dom), samochód osobowy marki R. (...) oraz środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych – na rzecz wszystkich zainteresowanych nie była sporna między nimi. Stanowisko to znajdowało potwierdzenie także w materiale dowodowym złożonym w sprawie.

Istotna z punktu widzenia orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie stała się szczegółowa ocena treści testamentu F. M. i ustalenie, czy spadkodawca do całości spadku powołał bratanka L. M., czyniąc na rzecz pozostałych osób wymienionych w testamencie zapisy, czy też całość spadku miała przyspaść każdej z tych osób w określonym udziale.

Analiza treści testamentu F. M. wskazywała, iż sformułowania w nim zawarte dotyczące podziału środków pieniężnych między jego rodzeństwo oraz zstępnych rodzeństwa, wbrew stanowisku pełnomocnika wnioskodawcy, nie stanowiły zapisu. Należy podkreślić, że przez pojęcie zapisu zwykłego należy rozumieć rozrządzenie testamentowe, mocą którego spadkodawca zobowiązuje spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby (art. 968 § 1 k.c.). Skoro zapis stanowi swoiste polecenie dla spadkobiercy do przekazania określonym osobom konkretnych części majątku spadkowego, zaś w treści testamentu F. M. brak jest takiego zobowiązania dla spadkobiercy testamentowego L. M., Sąd uznał, iż w tym przypadku należy zastosować regułę interpretacyjną wynikającą z treści przepisu art. 961 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem, jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Jeżeli takie rozrządzenie testamentowe zostało dokonane na rzecz kilku osób, osoby te poczytuje się w

razie wątpliwości za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów.

Reguła zawarta w powyższym przepisie ma na celu usunięcie wątpliwości w sytuacji, gdy spadkodawca wprowadził rozrządził poszczególnymi rzeczami lub prawami wchodzącymi w skład spadku, ale jednocześnie nie określił jednoznacznie charakteru dokonanych rozrządzeń. Reguła ta opiera się na założeniu, że przeznaczenie określonej osobie przedmiotów majątkowych wyczerpujących prawie cały spadek jest przejawem woli uczynienia tej osoby swoim następcą prawnym pod tytułem ogólnym (spadkobiercą), przy czym reguła ta ma zastosowanie niezależnie od formy testamentu obejmującej dane rozrządzenie (tak: K. K., R. interpretacyjne z art. 961 k.c. przy wykładni testamentu notarialnego, R. 2009, nr 9, s. 86 i n.).

Ostatecznie nie ulegało wątpliwości, że wymienione w testamencie przedmioty majątkowe (nieruchomość, ruchomość oraz środki pieniężne) wyczerpały cały spadek testatora. Ponieważ prawo spadkowe nie przewiduje możliwości powołania spadkobierców do poszczególnych przedmiotów wchodzących w skład spadku, możliwe jest jedynie powołanie spadkobiercy lub spadkobierców do całego spadku albo do jego ułamkowej części.

W konsekwencji, konieczne stało się ustalenie udziałów spadkobierców testamentowych, tj. osób wymienionych w testamencie F. M. z dnia 6 stycznia 2014 roku, w spadku.

Wartość całego spadku wynosiła 374.019,84 zł, a składały się na nią niekwestionowana wartość nieruchomości (domu jednorodzinnego) w wysokości

317.554,00 zł, niekwestionowana wartość ruchomości (samochodu osobowego) w wysokości 1.550,00 zł oraz środki pieniężne w walucie obcej w kwocie 12.951,85 euro, wynoszącej 54.915,84 zł według średniego kursu walut Narodowego Banku Polskiego obowiązującego

w dacie orzekania w niniejszej sprawie. Z mocy testamentu do spadku zostało powołanych dziewięciu krewnych spadkodawcy, tj. troje rodzeństwa – J. M. (2), M. S., K. W., siostrzeńcy P. S., A. K., R. W. i L. A. oraz bratankowie L. M., D. M. i W. M.. Mając na uwadze, iż dwoje spadkobierców testamentowych, tj. brat J. M. (2) i siostra K. W. nie dożyli otwarcia spadku, z mocy przepisu art. 965 k.c., przypadający im udział spadkowy przypadł pozostałym spadkobiercom testamentowym w stosunku do przypadających im udziałów w spadku (tzw. przyrost). Skoro zatem zasadnicza część majątku spadkowego (tj. nieruchomość oraz ruchomość) miały przyspaść L. M., jego udział w spadku był najwyższy i wynosił 674/800 (wraz z przyrostem), natomiast pozostała część majątku musiała zostać podzielona między pozostałych spadkobierców, także z doliczeniem przyrostów.

W konsekwencji powyższych ustaleń, na podstawie przepisu art. 941 k.c., należało uznać, że L. M. przypadła 674/800 część spadku, a pozostałym spadkobiercom, tj. D. M., W. M., M. S., P. S., A. K., R. W. i L. A., przypadło po 18/800 części spadku.

O kosztach postępowania orzeczono na mocy przepisu art. 520 § 1 k.p.c. obciążając każdego z uczestników kosztami przez niego poniesionymi.

SSR Grzegorz Korfanty